

Dějiny Ukrajiny z pohledu současného válečného konfliktu

PhDr. Petr Kalina, Ph.D.

Ústav slavistiky

Filozofické fakulty Masarykovy univerzity

Kyjevská Rus

Rus – ruský

Rusko – ruský

Русь – руський

Росія – російський

Rurik (862-879)

Oleg / Helgi (879-912)

Igor / Ingvar (912-945)

Olga / Helga (945-962)

Svjatoslav / Sveneld (962-972)

Jaropolk, Oleg, **Vladimir (980-1015)**

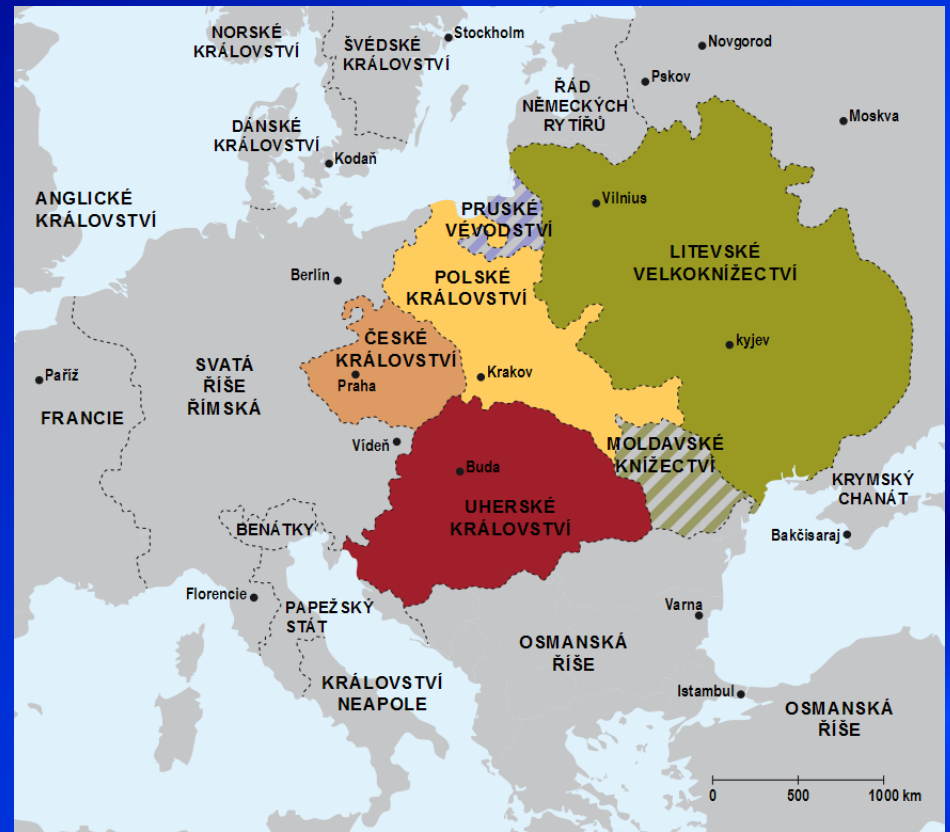
Knížectví: Perejaslav, Černihiv, Halič, Volyň,
Polack, Smolensk, Rostov-Suzdal, Novgorod

Pokřtění Rusi: 988?

Jaroslav I. Moudrý (1019-1053)

Litva a Polsko ve 14. století

Velkoknížectví Litvy a Rusi

- 1343: útok Polska a Řádu německých rytířů
- velkokníže Algirdas (1343-1377)
- 1362: bitva na Modrých Vodách
- 1380: bitva na Kulikovském poli
- **1385: Polsko-litevská personální unie**
- Jagiełło / Vladislav II. (1386-1434)
- 1410: bitva u Grunwaldu
- **1569: Lublinská unie** (Rzeczpospolita)

Rzeczpospolita

- **1054: Církevní schizma** – oddělení pravoslaví od katolictví (východní a západní křesťanství)
- **1596: Brestská unie** – inicioval Lvovský pravoslavný biskup Hedeon Balaban
- kyjevský pravoslavný metropolita **Petro Mohyla (1596-1637)**

Kozáci (Záporožci)

- Záporožská sič
- hetman
- registrovaní X neregistrovaní kozáci
- **Petro Sahajdačnyj**
- **Mychajlo Dorošenko**
- 1635: pevnost Kodak
- **Bohdan Chmelnyckyj (1595-1657)**

- 6. května 1648: bitva na řece Žovta
  - 26. května 1648: bitva u Korosuně
  - 23. září 1648: bitva u Pyljavky
  - **1651: Bitva u Berestečka – 150.000 Poláků vč. 20.000 německých žoldáků X 100.000 kozáků + 50.000 Krymských Tatarů**
  - několik dalších bitev v letech 1652-1653

  - **Perejaslavská smlouva: 18. ledna 1654**

  - Chmelnyckyj umírá 6. srpna 1657 v Čyhrynu
- Rujina
- hetman Ivan Vyhovskyj (1657-1659)
  - hetman Jurij Chmelnyckyj (1659-1662)
  - hetman Petro Dorošenko (1665-1676)

Европа в роце 1654

Kateřina II. Veliká (1762-1796)

- nejdéle vládnoucí panovnice Ruska
- 1764: Novoruská gubernie (gubernátor Pjotr Rumjancev)
- 1765-1774 válka s Osmanskou říší
- 1775 likvidace záporožské siče
- 1783: Anexe Krymu
- Oděsa, Cherson, Mykolajiv, Mariupol, Sevastopol

Taras Ševčenko (1814-1861)

Trojí dělení Polska – 1772, 1793, 1795

Rakousko-uherské vyrovnání 1867

Ukrainian provinces (Oblasts) have the name of their capitals (indicated by ●).
 Crimea (Respublika Krym) is an autonomous republic of Ukraine

- National Capital (2,812,000 In 95)
- over 1,000,000
- over 500,000
- over 100,000
- over 25,000
- other main city
- Capital of province (Oblast)

GEOATLAS® © 2002 Graphi-Ogre

□ Bucharest

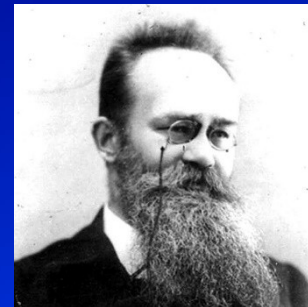
Ukrajinská lidová republika

- 18. února 1917: začátek únorové revoluce v Petrohradě – Prozatímní vláda
- 4. března 1917: Centrální rada v Kyjevě – Mychajlo Hruševskij
  - Ukrajinská sociálně-demokratická dělnická strana
  - Ukrajinská sociálně revoluční strana
  - Ukrajinská socialistická federativní strana
- 10. června 1917: První univerzál Centrální rady – Generální sekretariát
- 3. července 1917: Druhý univerzál – krok zpět, kompromis
- 25. října 1917: Velká říjnová socialistická revoluce – Rada lidových komisařů
- 7. listopadu: Třetí univerzál – Ukrajinská lidová republika (autonomie)

Ukrajinská lidová republika v roce 1917

- Centrální rada: březen 1917 – duben 1918 (ULR)
– Mychajlo Hruševskij

- Hetmanát: duben 1918 – prosinec 1918 (Ukrajinský stát)
– Pavlo Skoropadskyj

- Direktorium: prosinec 1918 – březen 1921 (ULR)
– Simon Petljura

UKRAINE: May - November 1919

Copyright © Andrew Andersen / 2003

- EFFECTIVELY CONTROLLED BY UKRAINIAN PEOPLE'S REPUBLIC BY THE END OF NOVEMBER, 1919
- FURTHEST EXTENT OF RUSSIAN WHITE FORCES BY NOVEMBER 15, 1919
- "CURZON LINE": BRITISH-RECOMMENDED TEMPORARY EASTERN BORDER OF POLAND, 08.12.1919
- MODERN UKRAINE

Ukrajinizace (1923-1932)

- zavedena ukrajinština jako státní a první úřední jazyk a vyučovací jazyk na školách
- likvidace negramotnosti a zavedení povinné školní docházky
- vznik autonomní ukrajinské pravoslavné církve
- podpora modernistických uměleckých směrů (symbolismus, futurismus, neoklasicismus, experimentální divadlo)

Ukrajinizace

„Proklatý carismus přetvářel Velkorusy na katy ukrajinského lidu.“

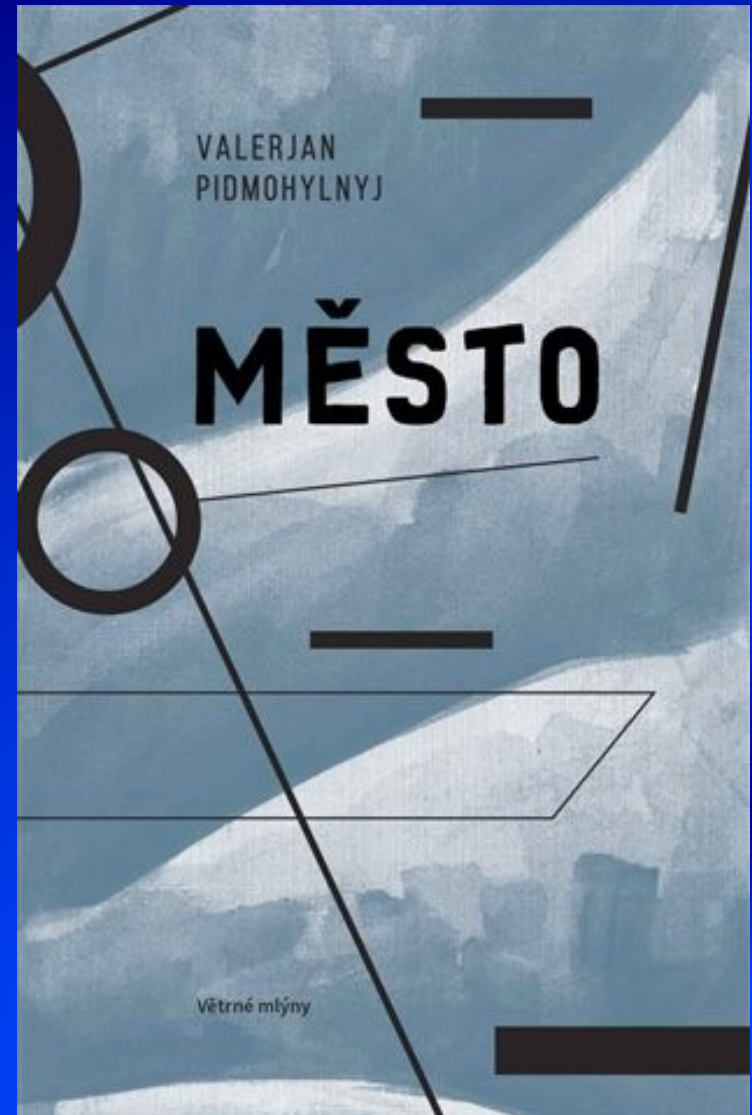
Vladimir Iljič Lenin, 1917

„Ukrajinská kultura (jazyk, škola atd.) byla v průběhu staletí dušena carismem a vykořisťujícími třídami Ruska... Ústřední výbor Ruské komunistické strany (bolševiků) stanoví všem svým členům závazek všemi možnými prostředky odstraňovat veškeré překážky volného rozvoje ukrajinského jazyka a kultury.“

Vladimir Iljič Lenin, 1919

Valerjan Pidmohylnyj:
Město (1928). Brno:
Větrné mlýny 2019.

Sovětská Ukrajina

- 30. prosince **1922**: Svaz sovětských socialistických republik (Sovětský svaz)
- 1924: Moldavská sovětská socialistická republika (do té doby součást sovětské Ukrajiny)
- 1921-1929: Nová ekonomická politika (NEP)
- 1921-1924: první hladomor v Rusku a na Ukrajině
- od 1929: plánované hospodářství realizované pomocí tzv. pětiletok a násilná kolektivizace
- **1932-1933**: velký hladomor na Ukrajině a v jižním Rusku
- **1934-1938**: Stalinův „velký teror“

Josif Vissarionovič Stalin (1922-1953)

Nikita Sergejevič Chruščov (1953-1964)

1954: administrativní připojení Krymu k USSR

1956: 20. sjezd KSSS – odhalení Stalinových zločinů

Leonid Iljič Brežněv (1964-1982)

Jurij Vladimirovič Andropov (1982-1984)

Konstantin Ustinovič Černěnko (1984-1985)

Michail Sergejevič Gorbačov (1985-1991)

Perestrojka

Glasnosť

Rok 1991

24. srpna: vyhlášení nezávislosti ukrajinským parlamentem

1. prosince: celoukrajinské referendum a uznání samostatné Ukrajiny světovými státy

25. prosince: rozpad Svazu sovětských socialistických republik